

Inhoud

Voorwoord 5

Inleiding 7

Leeswijzer 9

Hoofdstuk 1

Darmkanker 15

- 1.1 Hoe vaak komt darmkanker voor? 15
- 1.2 Anatomie en functie van ons spijsverteringstelsel 17
- 1.3 Wat is darmkanker? 19
- 1.4 Hoe ontstaat darmkanker? 21
 - 1.4.1 Wat zijn de risicofactoren? 23
 - 1.4.2 Voeding in relatie tot ontstaan van darmkanker 24
- 1.5 De symptomen van darmkanker 25
- 1.6 Bevolkingsonderzoek (screening) 27

Hoofdstuk 2

Erfelijke darmkanker 31

- 2.1 Lynch Syndroom (LS) 31
- 2.2 Familiaire adenomateuze polyposis (FAP) 34
- 2.3 MYH-geassocieerde polyposis (MAP) 36
- 2.4 Erfelijkheidsonderzoek 36
- 2.5 Gevolgen voor kinderwens, familie en verzekeringen 39

Hoofdstuk 3

Naar de huisarts en het ziekenhuis: de zorgprofessionals 41

- 3.1 De huisarts 41
- 3.2 De medisch specialisten 42
 - 3.2.1 De maag-, darm-, leverarts (mdl-arts) 42
 - 3.2.2 De chirurg 43

- 3.2.3 De anesthesioloog 44
- 3.2.4 De radiotherapeut 45
- 3.2.5 De oncoloog 45
- 3.3 De verpleegkundigen 46
 - 3.3.1 De afdelingsverpleegkundigen 46
 - 3.3.2 De stoma-, continentie- en wondverpleegkundige 46
 - 3.3.3 De verpleegkundig specialist 46
 - 3.3.4 De transferverpleegkundige 48
 - 3.3.5 De oncologieverpleegkundige 48
 - 3.3.6 Verpleegkundige zorg buiten het ziekenhuis 48
- 3.4 Samenwerking tussen de zorgverleners 49

Hoofdstuk 4 De onderzoeken bij darmkanker 51

- 4.1 Lichamelijk onderzoek 51
- 4.2 Bloedonderzoek 52
- 4.3 Colonoscopie 52
 - 4.3.1 Staken van geneesmiddelen voor de colonoscopie 53
 - 4.3.2 Uitvoering van de colonoscopie 54
 - 4.3.3 Risico's en complicaties 57
 - 4.3.4 De uitslag 58
- 4.4 CT-scan 59
- 4.5 Echografie 63
- 4.6 Magnetic Resonance Imaging (MRI) 64
- 4.7 X-Thorax of CT-Thorax 66
- 4.8 Weefselonderzoek (pathologisch onderzoek) 67

Hoofdstuk 5 Diagnose, behandelplan en prognose 71

- 5.1 Inleiding 71
- 5.2 Stadiumbepaling 72
- 5.3 De oncologische werkgroep (OWG) 73
- 5.4 Behandelplan 74
 - 5.4.1 Doel van de operatie 77
 - 5.4.2 Doel van de bestraling (radiotherapie) 79
 - 5.4.3 Doel van de chemotherapie 79
- 5.5 Prognose 80

Hoofdstuk 6 Operatie 83

- 6.1 Voorbereiding op de operatie 83
 - 6.1.1 Preoperatieve screening door de anesthesioloog 83
 - 6.1.2 Anesthesie en pijnstilling 83
 - 6.1.3 Versneld herstel programma 85
 - 6.1.4 Voeding: gezond eten is belangrijk 86
 - 6.1.5 Bewegen voor een goede conditie 87
 - 6.1.6 Stoppen met roken 88
- 6.2 Rondom de operatie 88
 - 6.2.1 De dag voor de operatie 88
 - 6.2.2 Naar de holding (voorbereidingskamer) 89
 - 6.2.3 Op de operatiekamer 91
 - 6.2.4 Tijdens de operatie 94
 - 6.2.5 In de uitslaapkamer 95
 - 6.2.6 Pijnstilling 96
 - 6.2.7 Terug op de verpleegafdeling 97
 - 6.2.8 Naar huis 100
 - 6.2.9 Voeding voor en na de operatie 101

- 6.3 De operatiemogelijkheden 105
 - 6.3.1 Bij dikkedarmkanker (coloncarcinoom) 106
 - 6.3.2 Bij endeldarmkanker (rectumcarcinoom) 109
- 6.4 Complicaties en klachten na een operatie 116
- 6.5 Terugkeer van darmkanker 125

Hoofdstuk 7

Bestraling (radiotherapie) 127

- 7.1 Uitwendige bestraling 127
- 7.2 Inwendige bestraling – brachytherapie 130
- 7.3 Bijwerkingen 131
- 7.4 Combinatie met orale chemotherapie 133

Hoofdstuk 8

Chemotherapie 135

- 8.1 Verschillende doelen van chemotherapie 136
- 8.2 Hoe werkt chemotherapie op kankercellen? 137
 - 8.2.1 Toediening van chemotherapie 139
- 8.3 Chemotherapie als onderdeel van een curatieve behandeling 139
- 8.4 Chemotherapie als palliatieve behandeling 143
- 8.5 Behandeling binnen een onderzoeksprogramma 144
- 8.6 Bijwerkingen van chemotherapie 145
 - 8.6.1 Complicaties van chemotherapie 148
- 8.7 De periode na chemotherapie 148

Hoofdstuk 9

Ondersteunende zorg tijdens verschillende fasen van de ziekte 151

- 9.1 Vragen en emoties tijdens de verschillende fasen 151
 - 9.1.1 Wachten op de diagnose 151
 - 9.1.2 Tijdens de behandeling 152
 - 9.1.3 Tijdens de follow-up periode 152
 - 9.1.4 Tijdens de palliatieve fase 153
- 9.2 De zorgverleners 155
 - 9.2.1 Medisch maatschappelijk werker 155
 - 9.2.2 Medisch psycholoog 156
 - 9.2.3 Christelijk geestelijk verzorger 158
 - 9.2.4 Islamitisch geestelijk verzorger 159
 - 9.2.5 Seksuoloog 159
- 9.3 Omgaan met moeheid: revalidatie 161
- 9.4 Complementaire zorg 164

Hoofdstuk 10

De follow-up periode na de operatie 167

- 10.1 Nabehandeling met chemotherapie 167
- 10.2 Geen nabehandeling nodig 168
- 10.3 Huisarts in de follow-up periode 172

Hoofdstuk 11

Stomazorg 175

- 11.1 Soorten stomata 178
 - 11.1.1 Bepalen stomaplaats 179
 - 11.1.2 Opvangmateriaal 180
 - 11.1.3 Verzorgen van de stoma 182

- 11.2 Opheffen van een stoma 183
- 11.3 Complicaties 183
- 11.4 Darmspoelen via de stoma 184
- 11.5 Nieuwe leefregels 184
- 11.6 Stomapolikliniek 187

Hoofdstuk 12

Uitzaaiingen in lever, longen en buikvlies 191

- 12.1 Ontstaan van uitzaaiingen (metastasen) 191
- 12.2 Uitzaaiingen naar de lever 192
 - 12.2.1 Leverchirurgie 193
 - 12.2.2 Vena porta embolisatie 195
 - 12.2.3 Combinatie ingrepen 195
 - 12.2.4 Andere behandelingen 196
- 12.3 Uitzaaiingen naar de longen 198
- 12.4 Uitzaaiingen naar buikvlies en buikholte 200

Hoofdstuk 13

Palliatieve zorg 203

- 13.1 Rol huisarts 203
- 13.2 Terminale thuiszorg 205
- 13.3 Hospice 206
- 13.4 Pijnbeleving en pijnbestrijding 207

Hoofdstuk 14

Alternatieve behandelingen 215

- 14.1 Homeopathie 215
- 14.2 Acupunctuur 216
- 14.3 (Voeding)supplementen 216

Hoofdstuk 15

Organisaties buiten het ziekenhuis 219

- 15.1 Thuiszorg 219
- 15.2 Mantelzorg 219
- 15.3 Extramuraal instellingen voor psychosociale hulpverlening 220
- 15.4 Integrale Kankercentra IKCnet 221
- 15.5 Nederlandse Federatie van Kankerpatiëntenorganisaties (NFK) 222
- 15.6 Stichting Allochtonen en kanker 223
- 15.7 Zorghotel 223
- 15.8 Hospice/Bijna-thuis-huis 224

Hoofdstuk 16

Vergoedingen door de zorgverzekeraar 227

- 16.1 Ziektekostenverzekering 227
- 16.2 Zorghotel 230
- 16.3 Vervoer 230
- 16.4 Annuleringsverzekering vakantie 230

Bijlagen

- Over de redacteurs 232
- Aan dit boek hebben meegewerkt 235
- Met dank aan 238
- Adressen en websites 239

Index 246